

LUND UNIVERSITY

Arkeologiska liv lästa

Wienberg, Jes

Published in:

META: Medeltidsarkeologisk tidskrift

1996

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Wienberg, J. (1996). Arkeologiska liv lästa. *META: Medeltidsarkeologisk tidskrift*, (2), 81-84.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Arkeologiska liv lästa

Jes Wienberg

Abstract

Archaeological lives read

A critical review of "Arkeologiska liv" ("Archaeological lives", 1995).

"Om en bok tråkar ut mig tar jag en annan, och jag ägnar mig åt den bara i de stunder då jag börjar gripas av leda vid att inte göra något. De nya böckerna befattar jag mig knappast med eftersom jag tycker att de gamla har mer innehåll och mera kraft" (Montaigne 1580; efter utgåva 1994, bok 2 s 109).

Renässanshumanisten Michel de Montaigne förmedlar här i sin essä "Om böcker" ett par goda råd även till oss postmoderna människor, som överväldigas av information. Alla dessa böcker som *bör* läsas! Men tråkar de ut dig, så lägg bara undan dem. Och

glöm alla de nya böckerna! Mycket arkeologisk litteratur kan då få stanna i bokhyllan utan att skapa dåligt samvete. Men så finns det de få undantagen. Böcker som griper tag i och håller fast läsaren. Böcker som läses av lust, eftersom de själva är levande.

Nyligen fick jag en till det yttre oansenliga bok i min hand, nämligen "Arkeologiska liv. Om att leva arkeologiskt" (1995). Denna bok läste jag hastigt, hoppande fram och åter mellan bidragen: ett sant nöje, som jag gärna rekommenderar.

"Arkeologiska liv" är en antologi,

som presenterar sex arkeologiska liv som ett bidrag till levandegörandet av forskningshistorien. Utgångspunkten för boken var ett seminarium vid Institutionen för arkeologi i Göteborg 1990. Jarl Nordbladh, som är redaktör, har skrivit en inledning om individen i arkeologihistorien. Därefter skriver Jørgen Jensen om Christian Jürgensen Thomsen, Klavs Randsborg om Frederik Sehested, Steffen Stummann Hansen om Gudmund Hatt, Elisabeth Arwill-Nordbladh om Hanna Rydh, Lili S Kaelas om Lili S Kaelas, Mats P Malmer om Mats P Malmer samt Tore Artelius mera allmänt om arkeologin i Sverige, så som den uppenbarligen kan uppfattas vid slutet av detta århundrade. Sistnämnda inlägg faller nästan utanför ramen, eftersom individen här försvinner bakom strukturerna.

Urvalet av individer är ovanligt i sin ojämnhet. Antologin blandar döda (danskar) och livslevande (svenskar), biografi och självbiografi, män och kvinnor, kända och - åtminstone för mig - tidigare okända. Förordet efterlyser ett studium av Oscar Montelius, som för övrigt oväntat dyker upp i Hanna Rydhs liv. Och själv saknar jag en text om Carl-Axel Moberg, som agerar i kulisserna hos Lili S Kaelas. Moberg, som förenade vetenskap och konst, forskning och förmedling, kunde gärna ha presenterats i en bok om arkeologiska liv utgiven i just Göteborg. Det finns självklart åtskilliga andra individer, som jag nyfiket skulle vilja lära känna närmre.

Bokens layout är utmärkt. Det gråmslaget med den handskrivna titeln leder tankarna till en dagbok. En bok som bekvämt kan läsas i soffan. Men varför är texterna så ojämnt illustrerade? I artikeln om Hatt sammanvävs de många fotografierna och texten till en givande helhet, medan andra bara har ett par, en eller rentav inga bilder alls. Varför saknas fotografier av Frederik Sehested, av Hanna Rydh och av Tore Artelius (eller korridorerna i Kungsbacka)?

Ett kritiskt referat är knappast nödvändigt. Allt i boken är naturligtvis inte lika levande eller rikt. Personligen fann jag artiklarna om eller av Gudmund Hatt, Hanna Rydh, Lili S Kaelas og Mats P Malmer mest givande och gripande: Hatt var klassresenären från det mörka Jylland, som blev en pionjär i utforskandet av åkersystem och boplatser från järnåldern, men som politiskt hamnade i dåligt sällskap. Rydh var den första kvinnan, som disputerade i arkeologi i Sverige, och hon värderas här dels i sin roll som banbrytande kvinna inom arkeologin, dels som en mer traditionell förmedlare när det gäller kvinnorollen i förhistorien. Kaelas berättar om sina erfarenheter som estnisk flykting i Sverige och som kvinna i "arkeologins högborg", nämligen Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museum i Stockholm, om inflytandet från V Gordon Childe och om sin tid som chef för Göteborgs Arkeologiska Museum. Avslutningsvis lyckas Malmer väl förmedla sin egen entusiasm för arkeologi - *vetenskapen* arkeo-

logi. Han framför, som tidigare, klart och välformulerat sin otrendiga övertygelse om, att arkeologins uppgift är att söka sanningen om forntiden. Och vidare att arkeologin bör vara politiskt obunden.

"Arkeologiska liv" är inte den första boken om människor, som har eller har haft arkeologin som sitt liv. Mycket har tidigare skrivits om arkeologins framträdande män och deras fantastiska upptäckter. Enstaka arkeologer som J J A Worsaae har skrivit sina memoarer. Men när den traditionella arkeologin följdes av den moderna arkeologin försvann människorna till förmån för samhälle och strukturer både i förhistorien och i forskningshistorien. Individen återvände på 1980-talet i båda sfärerna i och med den postmoderna arkeologin, och inte minst med den politiska svängningen från kollektivet till individen som grundläggande enhet. Kanske skall "Arkeologiska liv" ses i förlängning härav med tanke på tidpunkten för seminariet.

Nu är historien som bekant inte slut. Hellre än att studera antingen strukturerna eller individen, skulle vi kanske försöka förena kategorierna. Vi skulle kunna se närmare på individens "nätverk" eller kreativa miljöer, såsom i favoritboken om "Wittgensteins Wien" (Janik & Toulmin 1986), vilket skulle kunna innebära böcker med titlar som "Thomsens København", "Montelius' Stockholm" och "Mobergs värld". Vi är i närheten av detta i Jørgen Jensens

bok "Thomsens Museum" (Jensen 1992). Att individerna inte är isolerade framgår ju klart av bidragen i "Arkeologiska liv", både av texterna och bilderna.

Hur som helst - "Arkeologiska liv" är ett lyckat bidrag till arkeologins forskningshistoria, som annars ofta är både torr och tråkig: "I böcker söker jag bara nöjet av hederlig förströelse; eller om jag studerar, söker jag bara de lärdomar som har samband med kundskapen om mig själv och som lär mig att dö väl och leva väl" (Montaigne 1580; efter utgåva 1994, bok 2 s 109).

Jes Wienberg är universitetslektor och docent i medeltidsarkeologi vid Arkeologiska institutionen i Lund.

Litteratur

- Janik, A & Toulmin, S. *Wittgensteins Wien*. 1986. (1 utg 1973).
- Jensen, J. *Thomsens Museum. Historien om Nationalmuseet*. 1992.
- Montaigne, Michel de. *Essayer 1-3*. 1986. (1 utg 1580-88).
- Nordblad, J (red). *Arkeologiska liv. Om att leva arkeologiskt*. Gotarc, Serie C: Arkeologiska Skrifter No 10. 1995.